

Област Габрово

- ▶ Население (2021)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

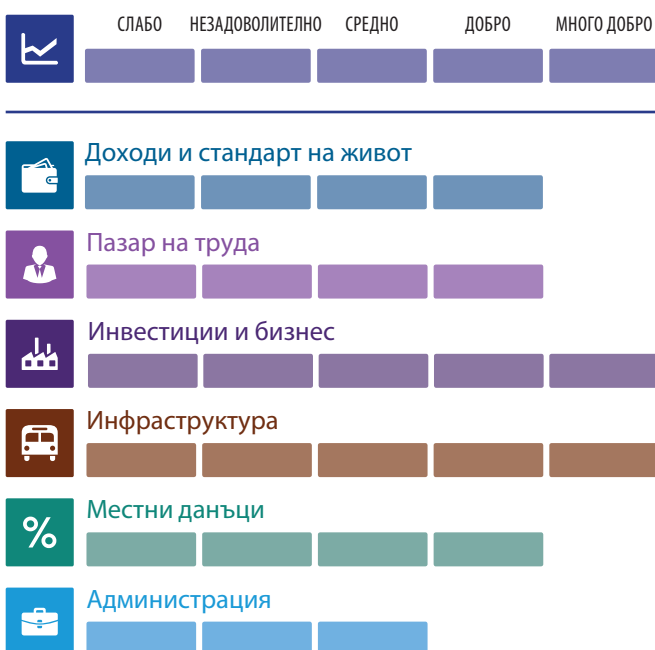
98 387
2023
349
79,6

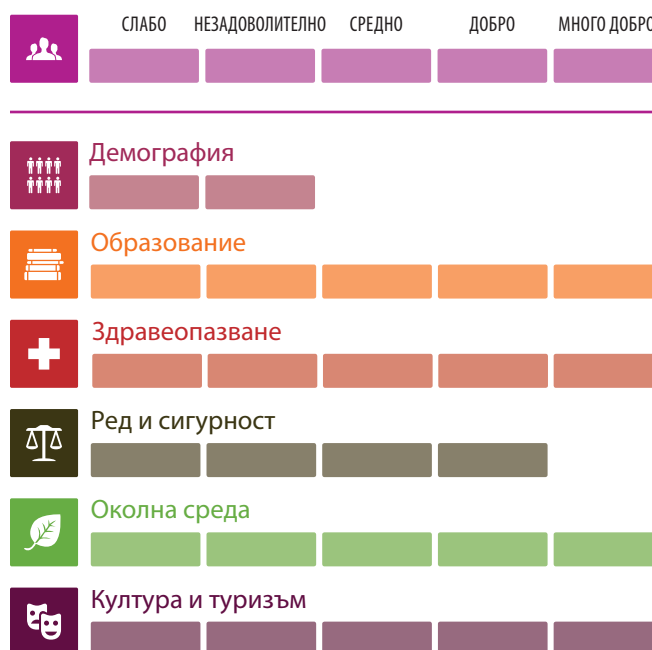
Брутният вътрешен продукт, заплатите и пенсиите в област Габрово продължават да нарастват, а нивото на бедност остава сравнително ниско. Делът на населението в трудоспособна възраст за поредна година намалява. Бизнес и инвестиционната активност в областта са високи. Габрово изпреварва столицата и вече е областта с най-много усвоени европейски средства на човек от населението. Въпреки високата гъстота на пътната мрежа делът на автомагистралите и първокласните пътища е относително малък. И през 2023 г. нивото на местните данъци е относително ниско. Покритието на общинските разходи с местни приходи е малко.

Габрово е една от областите с най-неблагоприятна демографска картина. Резултатите в сферата на образованието са добри. Показателите, оценяващи здравеопазването, поставят областта на челните места в страната. Габрово е сред областите с най-висок дял на здравноосигурените лица. Областта продължава да е първенец по брой на разкритите престъпления. Значителна част от населението на областта е градско, което обяснява и големия дял на живеещите в селища с обществена канализация. Културният живот и туризмът в област Габрово остават сред най-интензивните в страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

През 2021 г. брутният вътрешен продукт в областта продължава да нараства, като достига 16,5 хил. лв. на човек от населението и отново е шестият най-висок в страната. Заплатите и пенсиите също се повишават. Брутната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 15,8 хил. лв., а средната месечна пенсия – 510 лева.

Коефициентът на Джини за подоходното неравенство остава нисък – 30,8 (при 38,4 в страната). Бедността нараства през 2022 г., но все още е под средната. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 21,9% (при 22,9% в страната).

Пазар на труда

Делът на населението в трудоспособна възраст продължава да намалява и през 2022 г. е третият най-нисък в страната (след тези в областите Видин и Ямбол). Коефициентът на икономическа активност нараства значително и вече трайно е над средните стойности в страната – 77,0% в областта при 73,6% в страната. Този ръст е съпроводен едновременно от голямо увеличение на заетостта и от леко повишение на безработицата. Коефициентът на заетост достига 70,9% (при 70,4% в страната), а този на безработицата – 4,1% (при 5,2% в страната).

Габрово е една от областите с най-висок дял на средните в работната сила (63,0% при 54,2% в страната), което отговаря на индустриалния ѝ профил. Същевременно дяловете и на висшистите, и на тези с основно и по-ниско образование са сравнително ниски – съответно 23,5% (при 29,8% в страната) и 13,5% (при 16,0% в страната).

Предизвикателство пред пазара на труда остава застаряването на населението. През 2022 г. коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години е 55,9% (при 65,7% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от работната сила, съответстват 56 младежи, на които им предстои включване в пазара на труда.

Инвестиции и бизнес

Бизнес и инвестиционната активност в областта са високи и през 2021 г. и областта заема третото място в страната в тази категория (след столицата и област София). Броят на нефинансовите предприятия е 56 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се повишават значително до 2,5 хил. лв. на човек от населението. Преките чуждестранни инвестиции също нарастват, достигайки 3,4 хил. евро на човек, и поставят областта в челната петица по този показател. Стойността на произведената продукция също се повишава до 30,2 хил. лв. на човек.

Габрово изпреварва столицата и вече е областта с най-много усвоени европейски средства на човек от населението. Към 30 юни 2023 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 4333 лв. на човек (при 2836 лв. на човек в страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Габрово – 4,9 хил. лв. на човек.

Инфраструктура

Инфраструктурното развитие на област Габрово е много добро. Габрово е областта с най-висока гъстота на пътната мрежа в страната (25,6 км на 100 кв. км територия при 18,0 км в страната), въпреки че делът на автомагистралите и първокласните пътища е по-нисък от средния (16,6% при 18,5% в страната) през 2022 година. Делът на пътната настилка в добро състояние също е по-малък, въпреки че през 2022 г. нараства до 33,7% е (при 41,1% в страната). Достъпът на домакинствата до интернет се повишава и е над средния страната.

Местни данъци

Въпреки че Габрово е сред сравнително силно развитите икономически области, нивото на местните данъци е относително ниско и през 2023 година. Особено голяма е разликата в ставката за прехвърляне на собственост. Усреднено то ѝ ниво в общините от област Габрово е 2,53% (при 2,76% в страната). Нивото на ставките за търговията на дребно също е значително по-ниско в сравнение с това в страната. В рамките на областта най-високо е данъчното облагане в община Габрово, а най-ниско – в община Трявна.

Администрация

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват през 2023 г., но докато самооценката за електронното управление остава сравнително висока, тази за услугите на „едно гише“ все още силно изостава от средните оценки в страната.

Оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление в област Габрово запазва стойността си от предходната година и остава сравнително висока – 72,9 т. при 70,3 т. в страната за 2023 година.

Делът на собствените от общите приходи на общините от областта е сравнително нисък – 23,3% (при 29,0% в страната). Покритието на общинските разходи с местни приходи също е малко – 61,0% (при 84,2% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■■

Демография ■■■■

Габрово е една от областите с най-неблагоприятна демографска картина и през 2022 г. и се подрежда веднага след тройката на дъното (областите Видин, Смолян и Силистра). Коефициентът на естествен прираст е вторият най-нисък в страната (след този в област Видин) със стойност от $-18,0\text{‰}$ (при $-9,7\text{‰}$ в страната). Коефициентът на механичен прираст е положителен ($2,8\text{‰}$), но не може да компенсира естествения.

Задълбочаването на застаряването на населението се вижда ясно и в коефициентите на възрастова зависимост. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $255,3\%$ (при $165,9\%$ в страната) – третата най-висока стойност в страната (след тези в областите Видин и Смолян). Коефициентът на възрастова зависимост на населението на над 65 години към това на 15–64 години пък е $51,6\%$ (при $37,7\%$ в страната) – вторият най-висок в страната (след този в област Видин).

Голяма част от населението на областта е градско ($79,6\%$ при $73,6\%$ в страната), но гъстотата му е сравнително ниска (1105 души на кв. км при 1404 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■■■

Представянето на областта в сферата на образованието е много добро. Габрово отново е сред областите с висок коефициент на записване на населението в V–VII клас и през 2022 година. Делът на второградниците се повишава, но остава сравнително нисък. Съответствието между професионалното образование и профила на икономиката е $44,7\%$ (при $53,6\%$ в страната) през 2023 година.

Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас през 2023 г. е $31,3$ т. (при $35,3$ т. в страната). Средната оценка на матурите по български език и литература в областта е по-ниска от средната за страната („Добър“ $3,80$ при „Добър“ $3,93$ в страната), но делът на слабите оценки продължава да е по-нисък от средния ($17,3\%$ при $17,9\%$ в страната).

Габрово остава сред областите с най-висок брой на студентите – $43,9$ на хиляда души от населението (при $33,2$ на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■■■■

Показателите, оценяващи здравеопазването в областта, я поставят на челните места в страната (след областите Смолян и Плевен).

Средната продължителност на живота на жителите на областта продължава да намалява, но е по-висока от средната за страната. Габрово е сред областите с най-висок дял на здравноосигурените лица и през 2022 година. Броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението е по-висок от средния за страната, но специалистите са по-малко. Броят на леглата в местните многопрофилни болници нараства, но все още не достига средните стойности.

Преминалите за лечение болни са относително малко – 217 на хиляда души (при 235 на хиляда души в страната). Коефициентът на детска смъртност в областта намалява и е по-нисък от средния в страната.

Ред и сигурност ■■■■■■

Въпреки че натовареността на наказателните съдии в областта е сравнително ниска, това до голяма степен не се отразява на бързината на правораздаването и през 2022 година. Един местен съдия разглежда средно по $8,2$ наказателни дела месечно (при $10,1$ дела на месец на съдия в страната), а делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 88% (при 89% в страната).

През 2022 г. броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността намалява и е под средния – $9,6$ на хиляда души в областта при $11,6$ на хиляда души в страната. Същевременно Габрово продължава да е първенец по дял на разкритите престъпления – 72% (при 49% в страната).

Околна среда ■■■■■■

Тъй като по-голямата част от населението е градско, обясним е и високият дял на живеещите в селища с обществена канализация ($83,3\%$ при $74,8\%$ в страната), както и на имащите достъп до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води ($72,8\%$ при $66,8\%$ в страната) през 2021 година. Обемът на образуваните битови отпадъци в областта остава сравнително висок – 427 кг на човек годишно (при 445 кг на човек в страната). Същевременно обаче делът на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране, е висок – 87% (при 74% в страната).

Делът на горската територия е над средния, а на нарушената – значително по-нисък. Ограничени обаче остават инсталираните ВЕИ мощности.

Култура и туризъм ■■■■■■

Културният живот и туризмът в Габрово са сред най-интензивните в страната, отреждайки на областта четвъртото място в класацията в тази категория (след Бургас, столицата и Варна). Основна причина за това е изключително големият брой на посещенията на музеите – 3340 на хиляда души в страната (при 619 на хиляда души в страната) през 2022 година. Посещаемостта на театрите също е относително висока. Посещенията в библиотеките и кината се повишават, но не достигат средните за страната стойности на човек от населението.

Броят на леглата в местата за настаняване в областта е 38 на хиляда души (при 55 на хиляда души в страната), а на реализираните нощувки – 2152 на хиляда души (при 3739 на хиляда души в страната) през 2022 година. Висок остава делът на наетите в сектора на културата, спорта и развлеченията.

Ключови показатели за област Габрово

Индикатори на икономическото развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	14 651	16 549	n.a.	20 212
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	13 902	15 771	n.a.	18 733
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	22,3	12,3	21,9	22,9
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	55,2	55,4	54,3	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	67,7	67,3	70,9	70,4
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	5,4	3,9	4,1	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	10,6	11,7	13,5	16,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	23,1	24,6	23,5	29,8
Произведена продукция (лв./човек)	24 891	30 226	n.a.	31 242
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1892	2460	n.a.	3097
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3273	3382	n.a.	4098
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	77,5	83,7	88,8	87,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	26,5	26,5	33,7	41,1
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	62,8	57,4	61,0	84,2
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	78,9	72,9	72,9	70,3

Индикатори на социалното развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	-18,0	-9,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	2,8	4,2
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,19	3,87	3,80	3,93
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	33,4	30,9	31,3	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	100,0	90,5	92,9	90,7
Средна продължителност на живота (години)***	74,4	73,2	72,1	71,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	96,3	96,9	(100,0)	93,5
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1609	1567	1535	1678
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	9,6	10,1	9,6	11,6
Дял на висящите наказателни дела (%)	9,1	11,4	8,1	11,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	84,1	83,3	n.a.	74,8
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	419	427	n.a.	445
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	73,7	87,3	n.a.	74,0
Посещения в кината на хиляда души от населението	109	209	336	590
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	1044	1406	2152	3739

* Данните за 2022 г. са включени в изследването от 2023 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2022/23 година, а матурите са проведени през 2023 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.